

**การพัฒนาแบบแผนการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพการศึกษา
ในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล**
**The Model Development of Quality Assurance System in Schools of
Sub-District Administrative Organization**

อุดม แ้วนแก้ว*

รองศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์พร สดเอี่ยม**

รองศาสตราจารย์ ดร.บุญช่วย ศิริเกษ***

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแบบแผนการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะคือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ การดำเนินงานระบบการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล โดยวิธีการสอบถาม และสัมภาษณ์ เพื่อกำหนดแนวทางในการพัฒนารูปแบบ ระยะที่ 2 การสร้างและพัฒนาแบบแผนการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล โดยการจัดประชุมสนทนากลุ่ม (Focus group) ครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา จำนวน 1 โรงเรียน กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 10 คน เพื่อยกร่างรูปแบบ และจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 11 คน เพื่อตรวจสอบยืนยันร่างรูปแบบ ระยะที่ 3 เพื่อทดลองใช้และประเมินผลการใช้รูปแบบการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล ดำเนินการทดลองในโรงเรียนบ้านทุ่งเขือก ตำบลภูพาน อำเภอสีชมพู จังหวัดขอนแก่น

ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพปัจจุบันมีการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีปัญหาด้านจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องอยู่ในระดับมากที่สุดและมีความต้องการพัฒนาในด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา
2. รูปแบบการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) กระบวนการ 3) กลยุทธ์สู่ความเข้มแข็งและความยั่งยืน 4) บทบาทผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ และผลการตรวจสอบรูปแบบของผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันทุกประเด็น
3. ผลการทดลองใช้รูปแบบ พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาของผู้เข้ารับการอบรมหลังการใช้รูปแบบสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบทุกรายการ และคุณภาพด้านกระบวนการของรูปแบบโดยรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับมาก
4. ผลการประเมินผลการใช้รูปแบบ พบว่า ความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติความเหมาะสม ความถูกต้อง ความพึงพอใจ และการอำนวยความสะดวก กลุ่มเป้าหมายในการทดลองเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : การประกันคุณภาพการศึกษา, โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล

* ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

** กรรมการบริหารหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

*** กรรมการบริหารหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

ABSTRACT

The objective of this study is to develop working models of the Quality Assurance in Education system within schools under the Sub-district Administrative Organization. The study is split into three phases; phase 1) to study the problem conditions and the need of the Quality Assurance in Education system within schools under the Sub-district Administrative Organization by interviewing in order to set the research idea limit, phase 2) to construct and develop the model of Quality Assurance in Education systems within schools under the Sub-district Administrative Organization by the focus group. The target group involves 10 teachers which are chosen from a school that was successful in the Quality Assurance in Education System. They involved a workshop with 11 experts to examine and verify the draft of working model, phase 3) to experiment and evaluate the working model of the Quality Assurance in Education system within schools under the Sub-district Administrative Organization. The study took place at Bantongchua school, Tambol Poohan, Srichompoo District, Khonkaen Province.

The study found that;

1. The school continually developed the working process style at a “good” level. The problem were found in the school at “high” level. The school needs to be developed by following the Educational Development Plan.

2. The working model of the Quality Assurance in Education system within the school under the Sub-district Administrative Organization consists of 5 factors; 1) principle 2) process 3) strategy which is focused on strength and sustainability 4) role of stakeholders 5) commitment to success. The 5 factors are examined by the experts and has each individual idea correspond to the others in every item.

3. The result of using the working model found that the suggestion about Quality Assurance in Education trainees gained a better understanding of Quality Assurance in Education after experiments and significantly differ at statistical level 0.5 and the quality of process model is at high level.

4. The evaluation result of working model found that the benefit, properness, practicability, accuracy, satisfaction, and facilitation are acceptable and operating at high levels.

Keywords : Quality Assurance. Schools under the Sub-district Administrative Organization.

กุ่มิหลัง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 หมวดที่ 6 มาตรา 47 ได้ระบุให้มีระบบประกันคุณภาพภายในเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับและวิธีการประกันคุณภาพภายใน และมาตรา 48 ให้หน่วยงานต้นสังกัดและโรงเรียนจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 ข้อ 14 โดยระบุว่าให้สถานศึกษาชั้นพื้นฐานจัดให้มีระบบการประกันภายในระดับการศึกษาชั้นพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553 หน้า 52-53, 67) จากการรายงานของคณะกรรมการการศึกษาที่วิเคราะห์ระบบประกันคุณภาพการศึกษาตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 พบปัญหาและอุปสรรค

ที่สำคัญในการพัฒนาระบบ และดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาคือความเข้าใจและความร่วมมือของบุคลากรต่อการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างเข้าใจ ไม่ตรงกัน และยังไม่ให้ความร่วมมืออย่างเพียงพอ(สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2547 หน้า 19)

นอกจากนี้ผลจากการศึกษาเบื้องต้นของผู้วิจัยเป็นที่น่าสังเกตว่าระบบการบริหารจัดการรวมถึงระบบการประเมินตนเองของสถานศึกษาส่วนใหญ่มิได้เป็นการประเมินเพื่อนำข้อมูลย้อนกลับไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงพัฒนาสถานศึกษา แต่เป็นการประเมินตามนโยบายจากต้นสังกัดหรือตามพระราชบัญญัติการศึกษาที่กำหนดเท่านั้น โดยมิได้ให้ความสำคัญถึงสาระหรือคุณค่าของผลการประเมินส่งผลให้เกิดการสูญเปล่าในการดำเนินงานทางการศึกษา สำหรับแนวทางในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษานั้นมีนักวิจัยและหน่วยงานทางการศึกษาได้ทำการศึกษาและให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาระบบประกันที่เป็นประโยชน์มากผู้วิจัยขอเสนอเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาค้างนี้ เช่น จำรัส นองมาก (2544) เสนอรูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาคือ สถานศึกษาจะต้องมีแผนเป็นกรอบและแนวทางในการดำเนินงาน หลังจากนั้นผู้เกี่ยวข้องปฏิบัติจัดทำตามภาระหน้าที่ เมื่อทำไปแล้วระยะหนึ่งแล้วจะต้องประเมินว่าผลการปฏิบัติงานตรงกับสิ่งที่ตั้งความหวังไว้ ไกล่เคียงหรือแตกต่างกันมากน้อยเพียงใด เมื่อพบแล้วก็ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานเพื่อแสวงหาสิ่งที่ดีกว่า นอกจากนี้ยังลักษณะ วิรัชชัย (2545) ยังได้ศึกษากระบวนการปฏิรูปเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ : การประเมินและประกัน เห็นว่ารูปแบบการประกันคุณภาพที่โรงเรียนนำร่องได้พัฒนามีลักษณะใกล้เคียงกับระบบประกันตามหลักวิชา ประกอบด้วย ระบบคุณภาพ ระบบควบคุมคุณภาพ และระบบประเมินคุณภาพและได้เสนอรูปแบบประกันคุณภาพ 3 รูปแบบ คือ 1) รูปแบบการปฏิบัติงานโดยใช้วงจร P-D-C-A 2) รูปแบบการประกันคุณภาพที่บูรณาการกับการปฏิบัติงานของครูและ 3) รูปแบบการแก้ไขปัญหาเร่งด่วนของโรงเรียน จากคำถามดังกล่าว จำเป็นต้องมีการศึกษาการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและพัฒนาระบบการประกันคุณภาพที่มีประสิทธิภาพ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษา และมาตรฐานการศึกษา(สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543 หน้า 2) โดยการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษานี้จะเป็นการประกันได้ว่าผู้เรียนมีคุณภาพ

จากแนวคิด ความสำคัญและปัญหาของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาดังที่กล่าวมาข้างต้นเพื่อเป็นการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน เน้นให้ผู้ที่เกี่ยวข้องในองค์กรเข้ามามีส่วนร่วม เรียนรู้การประเมินตนเองสะท้อนผลแก่ตนเอง ควรหาแบบวิธีการกลยุทธ์ที่หลากหลาย มีแนวทางการดำเนินงานที่แปลกใหม่จนในที่สุดสามารถตัดสินใจหรือกำหนดตนเองได้ จึงน่าจะเป็นแนวทางที่จะพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในให้กับสถานศึกษาได้ การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพการศึกษา ในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นตัวกระตุ้นให้บุคลากรของสถานศึกษาเกิดการพัฒนาตนเอง ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในจนสามารถเป็นบุคคลที่มีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ อันเป็นเป้าหมายที่จะนำไปสู่การพัฒนาที่ต่อเนื่องและยั่งยืน โดยมีคำถามวิจัย ดังนี้

คำถามการวิจัย

1. การดำเนินงานระบบประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล มีสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการอะไรบ้าง และเป็นอย่างไร
2. รูปแบบการพัฒนาการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล มีลักษณะเป็นอย่างไร

3. ผลการทดลองใช้และการประเมินผลรูปแบบการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการดำเนินงานระบบการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล
2. เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล
3. เพื่อทดลองใช้และประเมินผลการใช้รูปแบบการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานระบบการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลกำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยดังภาพประกอบ ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างรูปแบบและทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล โดยการนำไปทดลองใช้จริงกับสถานศึกษา เพื่อให้ผลการวิจัยเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ระยะที่ 1 ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย ประชากรและกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ จำแนกเป็น ประชากรสำหรับใช้ในการตอบแบบสอบถาม จำนวน 103 คน กลุ่มเป้าหมายในการสัมภาษณ์ระดับปฏิบัติ ในโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จในการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน จำนวน 6 คน

2. ระยะที่ 2 กลุ่มตัวอย่างในการสร้างและพัฒนาแบบ จำแนกเป็นกลุ่มเป้าหมายในการสนทนากลุ่ม จำนวน 7 คน และกลุ่มเป้าหมายประชุมเชิงปฏิบัติการโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 11 ท่าน

3. ระยะที่ 3 กลุ่มเป้าหมายในการทดลองใช้และการประเมินผลการใช้รูปแบบ กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการทดลองใช้รูปแบบการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนบ้านทุ่งเข็ก ตำบลภูพาน อำเภอสีชมพู จังหวัดขอนแก่น จำนวน 21 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

1. แบบสอบถาม 2. แบบสัมภาษณ์

ระยะที่ 2 สร้างและพัฒนาแบบ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1.แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม 2. แบบบันทึกการประชุมเชิงปฏิบัติการ 3. แบบตรวจสอบคุณภาพของร่างรูปแบบ

ระยะที่ 3 การทดลองใช้และการประเมินผลการใช้รูปแบบ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่

- 1.แบบสอบถาม ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานตามระบบประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน
2. แบบสอบถามความคิดเห็นต่อหลักสูตรการอบรมเชิงปฏิบัติการ 3. แบบบันทึกการประชุม 4. แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพของกระบวนการ การดำเนินงานตามรูปแบบ 5. แบบประเมินคุณภาพของรูปแบบ
6. คู่มือการใช้รูปแบบ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยทำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ติดต่อขอความร่วมมือจาก ผู้บริหารสถานศึกษาทั้งแบบสอบถาม สัมภาษณ์และศึกษาดูงาน

2. จัดประชุมสนทนากลุ่มเพื่อยกร่างรูปแบบและจัดประชุมเชิงปฏิบัติการโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 11 คน โดยบันทึกข้อคิดเห็น ประมวลและสรุปข้อเสนอแนะ ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม และตรวจสอบยืนยันร่างรูปแบบ ระหว่างการประชุม

3. การทดลองใช้รูปแบบ รวบรวมข้อมูลจากการแบบสอบถามความคิดเห็นการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพการศึกษา แบบบันทึกการประชุม และแบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพของกระบวนการ การดำเนินงานตามรูปแบบ

4. การประเมินผลการใช้รูปแบบ โดยการจัดประชุมและประเมินรูปแบบ ประมวลสรุป วิเคราะห์ ประมวลผล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้สถิติเชิงปริมาณ ได้แก่ ค่ามัชฌิมเลขคณิต (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปพรรณนาความเรียง (Descriptive Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า สภาพปัจจุบันมีการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมากมีปัญหาด้านจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความต้องการพัฒนาในด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา และด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา

2. ผลการสร้างและพัฒนารูปแบบการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล

2.1 การประชุมสนทนากลุ่ม (Focus group) เป็นการวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหาจากแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์มาสรุปประเด็นสำคัญพร้อมทั้งข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนารูปแบบและร่วมกันร่างรูปแบบได้ 5 องค์ประกอบดังนี้ 1) หลักการ 2) กระบวนการ 3) กลยุทธ์สู่ความเข้มแข็ง และความยั่งยืน 4) บทบาทผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ และสร้างคู่มือการใช้

2.2 การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Work shop) ผู้เชี่ยวชาญ 11 ท่าน โดยนำร่างรูปแบบและคู่มือการใช้ เสนอในที่ประชุมได้ร่วมกันวิพากษ์ เสนอความคิดเห็น ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม และตรวจสอบยืนยันรูปแบบ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่เห็นด้วยกับร่างรูปแบบการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล มีความเหมาะสมความเป็นไปได้ ความชัดเจน ความง่ายต่อการนำไปใช้ของรูปแบบ มีความเห็นสอดคล้องกันทุกประเด็น

3. ผลการทดลองและประเมินผลการใช้รูปแบบการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล สรุปได้ดังนี้

3.1 ผลการทดลองใช้รูปแบบการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า ความคิดเห็นผู้เข้าอบรมเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา หลังการใช้รูปแบบสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบทุกรายการ และคุณภาพของกระบวนการ การดำเนินงานระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา พบว่า ด้านความเป็นไปได้ มีความเห็นด้วยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด นอกนั้นอยู่ในระดับมาก ด้านความเหมาะสม มีความเห็นด้วยโดยรวมอยู่ในระดับมาก

3.2 ผลการประเมินผลการใช้รูปแบบการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล ของบุคลากร พบว่า ด้านความเป็นไปได้ ด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม ด้านความพึงพอใจต่อการพัฒนา ด้านกระบวนการฝึกอบรม ด้านการอำนวยความสะดวกด้านการสนับสนุน ด้านการสร้าง ความกระจ่างชัด และด้านการมีเสรีภาพทางการคิด ครูเห็นด้วยในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพการศึกษา ในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลพบว่าสภาพปัจจุบันมีการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากทั้งนี้ เพราะการดำเนินการระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา เป็นรูปแบบการประกันคุณภาพที่บูรณาการกับการปฏิบัติงานและกิจกรรมอื่นๆ ของครู และครูทุกคนเข้าใจหลักการและร่วมมือร่วมพลังดำเนินงานมีการผสมผสานงานประกันคุณภาพเป็นเนื้อเดียวกับเรื่องการดำเนินงานปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานการวิจัยปฏิบัติการและการพัฒนาบุคลากร มีการพัฒนากิจกรรมที่เอื้อต่อการประกันคุณภาพในสถานศึกษาซึ่งส่งผลให้เกิดคุณภาพของผู้เรียน

ผลการศึกษาปัญหาการดำเนินงานตามระบบประกันคุณภาพภายในโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล โดยรวม อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยที่มีผู้ทำการศึกษาไว้หลายท่าน เช่น นิกร ศรีสุพัฒน์ (2550 หน้า 60-71) และลลิตศักดิ์ คำใบ (2552 หน้า 75) และสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2547 หน้า 19) ที่พบว่าปัญหาและอุปสรรคการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลก็คือกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชนและนักเรียน ยังไม่ได้รับการส่งเสริมอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมเพียงพอ

ผลการศึกษาความต้องการในการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า อันดับหนึ่งคือ ความเข้าใจในการดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของคณะกรรมการและผู้เกี่ยวข้องสอดคล้องกับงานวิจัยของเมษา นวลศรี (ม.ป.ป.) ที่พบว่า สาเหตุที่ทำให้เกิดความต้องจำเป็นในการมีส่วนร่วมของชุมชนสูงสุด คือ การขาดความตระหนักและขาดความรู้ในการประกันคุณภาพการศึกษา

2. ผลการสร้างและพัฒนารูปแบบการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล

2.1 ผลจากการประชุมสนทนากลุ่ม และการประชุมเชิงปฏิบัติการผู้เชี่ยวชาญ มีความเห็นที่สอดคล้องกันว่าหลักการมีความสอดคล้องกันโดยการดำเนินงานประกันคุณภาพต้องคำนึงถึงความตระหนักและการมีส่วนร่วมของบุคลากรในองค์กรทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องต้องร่วมกันจัดโครงสร้างและบริหารงานอย่างเป็นระบบครบวงจรให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา โดยวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกลไกของวงจรมีองค์ประกอบในการดำเนินการที่สัมพันธ์เชื่อมโยงกัน ดังนี้ 1. หลักการ 2. กระบวนการ 3. กลยุทธ์สู่ความเข้มแข็งและความ 4. บทบาทผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและ 5. เงื่อนไขความสำเร็จ ซึ่งหากนำรูปแบบไปใช้อย่างจริงจังและต่อเนื่องจะส่งผลให้การพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นวพรรดี นามพุทธา (2555 หน้า 257-262) ที่พบว่ารูปแบบการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) การเตรียมการ 2) การดำเนินการเป็นการนำวงจร PDCA 3) การสรุปผลการดำเนินงานและ 4) การรายงานผลการปฏิบัติงาน และสอดคล้องกับสมประสงค์ ยมนา (2553 หน้า 161-169) ที่กล่าวว่า ปัจจัยที่ทำให้การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาประสบผลสำเร็จประกอบด้วย 1) การวางแผน 2) การดำเนินการตามแผน 3) การตรวจสอบการดำเนินการและแผนที่ปฏิบัติ 4) การพัฒนาแผนและแนวทางปฏิบัติการปฏิบัติใหม่ซึ่งโรงเรียนทุกโรงเรียนนำไปประกอบในการบริหารจัดการโครงการ

2.2 ผลการตรวจสอบยืนยันรูปแบบการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า องค์ประกอบทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสมความเป็นไปได้ความชัดเจน

และความง่ายต่อการนำไปใช้ ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันทุกประเด็น ทั้งนี้เป็นเพราะว่า รูปแบบการประกันคุณภาพสร้างขึ้นโดยวิธีการ การศึกษาหลักการเบื้องต้นของการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้รับการพัฒนาโดยวิเคราะห์ความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญระดับสูงจึงทำให้ผลการตรวจสอบรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านความเหมาะสมและมีความสอดคล้องกันทุกประเด็น

3. ผลการประเมินผลการใช้รูปแบบการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามีความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ มีความถูกต้อง และมีความเหมาะสมในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนได้ดำเนินการประเมินผลตามแผนที่กำหนดไว้ มีการตรวจสอบกระบวนการและมีการประเมินผลว่า มีความเหมาะสม ถูกต้องและน่าเชื่อถือเพียงใด ซึ่งผู้เกี่ยวข้องได้มีการประชุมร่วมกันเป็นระยะๆ โดยมีผู้บริหารและคณะกรรมการให้คำปรึกษาแนะนำในการปรับปรุงพัฒนากระบวนการประเมินคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ มีความถูกต้องและเชื่อถือซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของนพพรดี นามพุทธา (2555 หน้า 257-262) ที่พบว่า การประเมินตัวบ่งชี้ความสำเร็จการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยรวม พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับทิภาวรรณ เลขวัฒนะ (2550 หน้า 225-228) ที่พบว่า ผู้บริหาร และคณะครูที่ร่วมทดลองใช้รูปแบบเห็นด้วยว่า รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม

การประเมินผลการใช้รูปแบบ พบว่า ครูมีความพึงพอใจต่อกระบวนการพัฒนาเกี่ยวกับการประกันคุณภาพและพึงพอใจต่อบทบาทของผู้วิจัยในระดับมาก สอดคล้องกับชมมชกรณ วรอินทร์ (2549 หน้า 236-244) ที่พบว่า ผลการประเมินรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจากการนำไปทดลองใช้ พบว่าบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษามีความพึงพอใจต่อรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการศึกษาสภาพการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล พบว่าวิธีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและความต้องการในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้น องค์กรหรือหน่วยงานต้นสังกัดควรส่งเสริมสนับสนุน และพัฒนาให้บุคลากรของสถานศึกษามีความรู้ในเรื่องดังกล่าว โดยผู้บริหารและหน่วยงานต้นสังกัดควรกำหนดเป็นนโยบายระดับจังหวัดเพื่อให้ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาครบวงจรจนกระทั่งสามารถนำผลการประเมินไปใช้ ทั้งนี้ผู้บริหารและต้นสังกัดควรมีการนิเทศ กำกับติดตามอย่างต่อเนื่อง

1.2 การกำหนดมาตรฐานสถานศึกษาควรกำหนดให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาโดยเปรียบเทียบกับฐานจากมาตรฐานของหน่วยงานต้นสังกัด มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา และมาตรฐานของชาติ ซึ่งปัจจุบันมาตรฐานการศึกษาของท้องถิ่นได้ปรับมาตรฐาน/ตัวบ่งชี้ใหม่ทั้งหมด จำนวน 16 มาตรฐาน 70 ตัวบ่งชี้ ทั้งนี้ได้เริ่มใช้เกณฑ์ดังกล่าวในการประเมินสถานศึกษา รอบที่ 4 (พ.ศ. 2559-2563) ดังนั้นการกำหนดมาตรฐานสถานศึกษา จึงควรปรับเปลี่ยนให้สอดคล้อง และสัมพันธ์เชื่อมโยงกับมาตรฐานดังกล่าว ซึ่งจะก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพของมาตรฐานการศึกษา

1.3 การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการเพื่อให้เกิดมุมมองที่หลากหลาย ซึ่งจะเป็นการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาตรงกับความต้องการของชุมชน ทำให้ทุกฝ่ายมีความรู้สึกเป็นเจ้าของสถานศึกษา

1.4 การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลควรปรับลดหรือขยายองค์ประกอบย่อยของขั้นตอนการประกันคุณภาพให้เหมาะสมกับบุคลากรที่มีส่วนร่วมในการดำเนินการหรือตามขนาดของโรงเรียนและจำนวนบุคลากร ทรัพยากร เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการดำเนินการ

1.5 รูปแบบการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลมีหลักการที่สำคัญคือ การสร้างความตระหนัก การตรวจสอบและการมีส่วนร่วมในการดำเนินการดังนั้นการทำงานเป็นทีมจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลผู้บริหารสถานศึกษาหรือหน่วยงานต้นสังกัดจึงจำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมให้กับบุคลากรที่มีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินการดังกล่าว เพื่อให้เกิดความคุ้นเคยกับการทำงานเป็นทีมที่ต้องอาศัยหลักประชาธิปไตย และยอมรับความคิดเห็นส่วนใหญ่

2. เสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษารูปแบบการพัฒนาการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ระดับประเทศ โดยใช้รูปแบบที่พัฒนาขึ้นในการวิจัยครั้งนี้เป็นกรอบแนวคิดการศึกษา

2.2 ควรวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานระบบประกันภายในสถานศึกษา

2.3 ควรมีการนำรูปแบบการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลที่พัฒนาขึ้นนี้ไปทดลองประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาต่างสังกัด ต่างระดับ จากต่างหน่วยงานเพื่อเป็นการขยายผลการศึกษาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- จำรัส นองมาก. (2544). *ปฏิบัติการประกันคุณภาพการศึกษา*. กรุงเทพฯ : ชันพรีนติ้ง.
- ชนมกรณ์ วรอินทร์. (2549). *การพัฒนาแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน : การประเมินแบบเสริมพลัง*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุขฎีบัณฑิต สาขาวิชาการทดสอบและการวัดผลการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ทิภาวรรณ เลขวัฒนะ. (2550). *การพัฒนาแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยวิธีการเทียบเคียงสมรรถนะ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุขฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- นิกร ศรีสุพัฒน์. (2550). *ประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 3*. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ภายเอกสาร.
- นพพรดี นามพุท. (2555). *รูปแบบการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุขฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2545). *กระบวนการปฏิรูปเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้: การประเมินและการประกัน*. กรุงเทพฯ:วี.ที.ซี.คอมมิวนิเคชั่น.

เมษา นวลศรี. (ม.ป.ป.). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน).

สมประสงค์ ยมนา.(2553). รูปแบบการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษาจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.

สิทธิศักดิ์ คำใบ. (2553). ปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553. สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา: เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก. กรุงเทพฯ ฯ : พิมพ์ดี จำกัด.

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2547). ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ ฯ : บริษัทพิมพ์ดี จำกัด.

รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผล ของโรงเรียนขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

THE LINEAR STRUCTURAL RELATIONSHIP MODEL OF FACTORS INFLUENCING
THE EFFECTIVENESS OF SMALL SCHOOL UNDER PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE IN THE NORTHEASTERN REGION

อาทิตย์ ศรีบุรินทร์*

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์นาภรณ์ นันท์**

ดร.พงษ์ศักดิ์ ภูกาบขาว**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย 1) เพื่อพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างรูปแบบของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ 3) เพื่อศึกษาอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อมและอิทธิพลรวมของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวอย่างการวิจัยเชิงปริมาณได้แก่โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 560 โรงเรียน โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยวิเคราะห์ และผู้ให้ข้อมูลหลักคือผู้บริหารโรงเรียน 1 คน ครูผู้สอนโรงเรียน 1 คน รวมจำนวน 1,120 คน กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยเชิงคุณภาพได้แก่ผู้บริหารโรงเรียนและครูที่อยู่ในโรงเรียนขนาดเล็กที่มีประสิทธิผลสูง จำนวน 4 โรงเรียน โรงเรียนละ 4 คน จำแนกเป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 1 คน และครู จำนวน 3 คน รวมจำนวน 16 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า จำนวน 1 ฉบับ และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จำนวน 1 ฉบับ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาและการพรรณนาวิเคราะห์ ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ในการวิเคราะห์ ความเบ้ ความโด่ง องค์ประกอบเชิงยืนยันและตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างรูปแบบตามสมมุติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

1. รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็ก มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยพิจารณาจากค่าสถิติดังนี้ $\chi^2 = 13.33$, $df = 33$, $p = .99$, $RMSEA = 0.00$, $GFI = 1.00$, $AGFI = 0.98$, $SRMR = 0.0055$, $CN = 2297.59$ ตัวแปรที่นำมาศึกษาในรูปแบบสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็กได้ร้อยละ 83

2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อมและอิทธิพลรวมของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็ก เรียงลำดับค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลมาตรฐานตามลำดับ ดังนี้

2.1 อิทธิพลทางตรง มี 4 ปัจจัย คือภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร การจัดการความรู้

คำสำคัญ : ปัจจัยที่มีอิทธิพล, ประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็ก, รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น

* ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

** กรรมการบริหารหลักสูตรครุศาสตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

**ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 1

ความผูกพันต่อโรงเรียนของครูและวัฒนธรรมองค์การแบบสร้างสรรค์ มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลมาตรฐาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 เท่ากับ 0.46, 0.31, 0.11 และ 0.05 ตามลำดับ

2.2 อิทธิพลทางอ้อม มี 3 ปัจจัยคือภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลมาตรฐาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เท่ากับ 0.36 โดยผ่านการจัดการความรู้และความผูกพันต่อโรงเรียนของครู การจัดการความรู้มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลมาตรฐานอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยผ่านความผูกพันต่อโรงเรียนของครู เท่ากับ0.06 และวัฒนธรรมองค์การแบบสร้างสรรค์ มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลมาตรฐาน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ0.03โดยผ่านความผูกพันต่อโรงเรียนของครู

2.3 อิทธิพลรวม มี 4 ปัจจัย คือภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร การจัดการความรู้ ความผูกพันต่อโรงเรียนของครู และปัจจัยวัฒนธรรมองค์การแบบสร้างสรรค์ มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลมาตรฐาน เท่ากับ 0.83, 0.37, 0.11 และ 0.08 ตามลำดับ

ABSTRACT

The purposes of this research were to study 1) to develop the linear structural relationship model of factors influencing the effectiveness of small school. 2) to validate the linear structural relationship model of factors influencing the effectiveness of small school. 3) to study the direct, indirect and total of factors influencing the effectiveness of small school .The sample was divided into 2 groups: The 1,120 samples for quantitative research consisted of 1 principal and 1 teachers from 560 schools under primary educational service area office in the northeastern region the 16samples for qualitative research consisted of 1 principal and 3 teachers from the 4 high effectiveness schools. The research instruments were a structured interview for qualitative data which analyzed by content analysis and descriptive analysis. Rating scale questionnaire was applied for quantitative data. The earned data were analyzed to obtain mean, standard deviation, Pearson product moment correlation coefficient. Data were analyzed by the computer with statistical package was used for the skewness, kurtosis, confirmatory factor analysis then tested the consistency between the hypothesis model and the empirical data. The results of

the study revealed that :

1. The linear structural relationship model of factors influencing the effectiveness of small school under primary educational service area office in the northeastern region was fitted with the empirical data. The final model showed the statistics as follows : Chi-square = 13.33, df =33, p-Value = .99, RMSEA = 0.00, GFI = 1.00, AGFI = 0.98, SRMR = 0.0055, CN = 2297.59, The studied variable could describe the variance with the small school effectiveness at 83 Percent.

2. The direct, indirect and total effects of the factors affecting of small school under primary educational service area office in the northeastern region were showed evidently according to the coefficient influence the standard as follows.

2.1 Direct effect consisted of 4 factors with the influence coefficient of Instructional leadership; knowledge management; school commitment of teachers; and constructive organizational culture with the

statistical significance at .01 level which the influencing coefficients the standard were 0.46; 0.31; 0.11; and 0.03 respectively.

2.2 Indirect effect consisted of 3 factors with the influence coefficient of Instructional leadership=0.36 with statistical significance at .01 level through knowledge management and school commitment of teachers. knowledge management = 0.06 level through school commitment of teachers. and constructive organizational culture = 0.03 level through school commitment of teachers.

2.3 Total effect consisted of 4 factors : with the influence coefficient of Instructional leadership; knowledge management; school commitment of teachers; and constructive organizational culture with the statistical significance at .01 level and the influencing coefficients the standard were 0.83; 0.37; 0.11; and 0.08 respectively.

Keywords: Factors Affecting, Effectiveness of small schools, The linear structural relationship model

ภูมิหลัง

โรงเรียนเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาผู้เรียนและผลิตกำลังคนให้มีศักยภาพที่จะช่วยพัฒนาประเทศให้สามารถแข่งขันด้านเศรษฐกิจ การเมือง และเทคโนโลยีกับนานาประเทศได้ (กรมวิชาการ, 2543 หน้า 2; กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 หน้า 1 ; Borich, 1992 P. 286; Klein, 1991 P. 2) การพัฒนาโรงเรียนให้มีศักยภาพและความพร้อมในการพัฒนาผู้เรียนที่มีคุณภาพนั้นย่อมจะนำไปสู่การบรรลุผลในการช่วยจัดปัญหาวิกฤตทางการศึกษาต่างๆ ได้ อาทิ คุณภาพสถานศึกษาที่แตกต่างกัน คุณภาพของผู้เรียนที่มีมาตรฐานไม่เท่าเทียมกัน ผู้เรียนขาดกระบวนการเรียนรู้ที่จะพัฒนางานได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต จึงเป็นความมุ่งมั่นของกระทรวงศึกษาธิการในอันที่จะพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพและความเสมอภาคทางการศึกษาที่เกิดขึ้นตั้งแต่รากหญ้าของการจัดการศึกษา โดยลดความแตกต่างของการจัดการศึกษาในโรงเรียนให้ได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552 หน้า 17) โดยทำให้ทุกโรงเรียนมีคุณภาพหรือมีประสิทธิผลเท่าเทียมกันโดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็กที่ยังมีปัญหามาก ซึ่งจะกล่าวถึงในเชิงบริหารจัดการไว้ 2 ประการได้แก่ 1) มีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับปัจจัยในการดำเนินงานสูงมากเมื่อเปรียบเทียบกับโรงเรียนขนาดใหญ่ เช่น อัตราครุภัณฑ์ต่อคน อัตรานักเรียนต่อห้องต่อ รวมทั้งงบประมาณที่รัฐจัดอุดหนุนเฉลี่ยต่อคน 1 คนมากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ 2) คุณภาพของโรงเรียนขนาดเล็กค่อนข้างต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับโรงเรียนขนาดใหญ่ ซึ่งสรุปจากการประเมินมาตรฐานโรงเรียนด้วยตัวชี้วัดคุณภาพ 17 รายการของสำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา ปรากฏว่า โรงเรียนยังมีขนาดเล็กจะมีระดับมาตรฐานต่ำกว่าโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่เกือบทุกรายการ กล่าวคือ โรงเรียนที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานจำแนกขนาดตามจำนวนนักเรียนพบว่า โรงเรียนที่มีนักเรียน 1 – 120 คน ซึ่งเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก มีร้อยละการผ่านเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนต่ำกว่าโรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนมากกว่า ซึ่งเป็นโรงเรียนที่ใหญ่กว่าจึงสรุปได้ว่าการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กยังมีคุณภาพต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับโรงเรียนขนาดใหญ่ (พิธาน พันธ์ทอง, 2548 หน้า 2-3)

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน มีเป็นจำนวนมาก ซึ่ง Hoy & Miskel (2008 P. 241) ได้ให้ทัศนะไว้ว่าองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนได้แก่ ผู้บริหาร ครู นักเรียนและโรงเรียน พฤติกรรมการบริหารงานของผู้บริหารมีความสำคัญและส่งผลโดยตรงต่อความสำเร็จในงานของผู้บริหารสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 หน้า 43) ที่ได้เสนอว่ากลไกสำคัญที่จะทำให้การบริหารสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายของโรงเรียน คือ

ผู้บริหารสถานศึกษา เพราะผู้บริหารสถานศึกษามีอำนาจหน้าที่บทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย วางแผน ตลอดจนวิธีการดำเนินงานของสถานศึกษา และการตัดสินใจภายใต้เงื่อนไขของทรัพยากรหรือปัจจัย คือ คน เงิน วัสดุ และวิธีการ เพื่อให้การบริหารสถานศึกษาบรรลุผลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์นโยบายที่รัฐกำหนดไว้ และเกิด ประสิทธิภาพทางการศึกษาให้สูงขึ้น ซึ่งแสดงว่าการจัดการศึกษานอกจากจะต้องมีผู้บริหารที่มีความรู้ ความสามารถ แล้วยังต้องอาศัยปัจจัยทางการบริหารอีกหลายปัจจัยจึงจะบรรลุเป้าหมายตามที่คาดหวังซึ่งสอดคล้องกับ Hoy & Miskel (2008 P. 248) ที่ได้ให้ไว้ว่า การจัดการศึกษาของโรงเรียนจะเกิดประสิทธิผลสูงหรือต่ำ ขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญ หลายอย่าง ได้แก่ปัจจัยด้านโรงเรียน ด้านผู้บริหาร ด้านครู และนักเรียน ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า โรงเรียนต้องมีบรรยากาศ ที่ดี ผู้บริหารต้องมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ที่เอื้อต่อการเกิดบรรยากาศที่ดี และสามารถกระตุ้น จูงใจครูลงมือตอบ ความต้องการพื้นฐานของครู ให้เกิดความเต็มใจและพึงพอใจในการทำงาน จนยอมทุ่มเททำงานอย่างเต็ม ความสามารถก็จะได้ผลลัพธ์ คือ นักเรียนมีความสำเร็จทางการเรียน หรือมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีเป็นไปตาม เกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนด

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการศึกษาโดยเฉพาะด้านคุณภาพ การศึกษา อีกทั้งกระแสโลกาภิวัตน์และเทคโนโลยีต่างๆ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมหาศาลในทุกๆ ด้าน จึงมี ความสนใจที่จะทำการศึกษาวิจัยให้ทราบว่า มีปัจจัยอะไรบ้างที่จะมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็ก โดยเป็นการพัฒนาและตรวจสอบรูปแบบเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับโครงสร้างเชิงเหตุผลของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผล ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ได้พัฒนาขึ้น

คำถามการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีคำถามสำหรับงานวิจัย ดังนี้

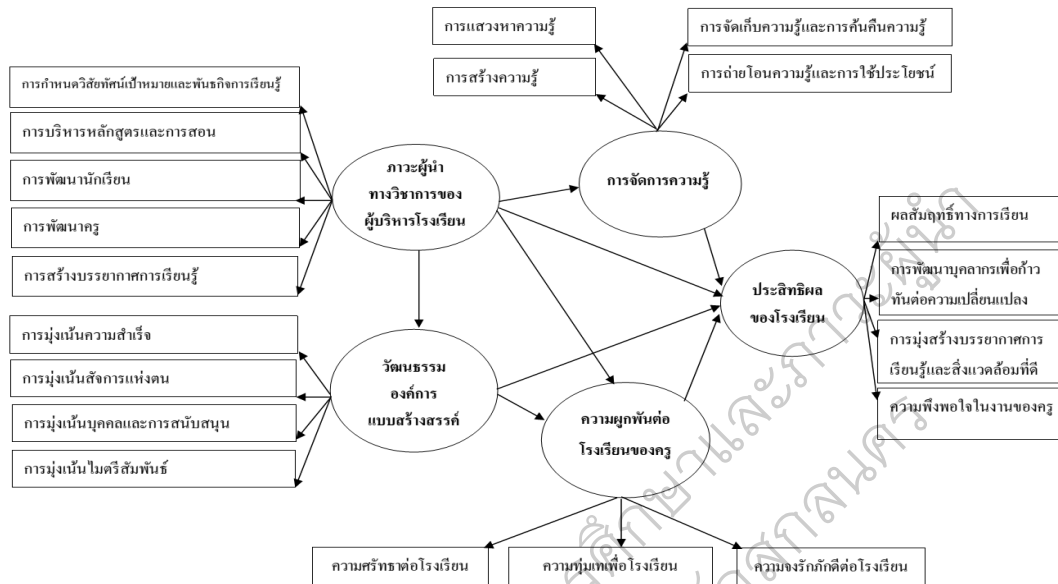
1. รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็ก มีลักษณะอย่างไร
2. รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็ก สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่
3. ตัวแปรใดบ้างที่มีอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมต่อประสิทธิผลของโรงเรียน ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างรูปแบบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์
3. เพื่อศึกษาอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อมและอิทธิพลรวมของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของ โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่กล่าวมาผู้วิจัยจึงกำหนดตัวแปรในการศึกษาที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน วัฒนธรรมองค์การแบบสร้างสรรค์ การจัดการความรู้และความผูกพันต่อโรงเรียนของครู สรุปรูปเป็นกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีตามภาพประกอบที่ 1

ภาพประกอบที่ 1 รูปแบบสมมุติฐานการวิจัย (Hypothetical Conceptual Model)

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed methods) ซึ่งมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน และครูที่ได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จากโรงเรียนขนาดเล็กที่มีประสิทธิผลสูง จำนวน 4 โรงเรียน จำแนกเป็น ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 1 คน และครูจำนวน 3 คน รวมจำนวน 16 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้อำนวยการโรงเรียนและครูผู้ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีการศึกษา 2558 จำนวน 4,649 โรงเรียน ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ มีค่าพารามิเตอร์ที่ต้องประมาณค่าทั้งสิ้น 28 พารามิเตอร์ จะได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 560 โรงเรียน ขนาดกลุ่มตัวอย่างเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีการศึกษา 2558 จำนวน 560 โรงเรียน และผู้ให้ข้อมูลหลักคือผู้บริหารโรงเรียน 1 คน ครูผู้สอน 1 คน รวมทั้งสิ้น 1,120 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบบันทึกการประชุม แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต แบบสอบถาม

การเก็บเก็บรวบรวมข้อมูล

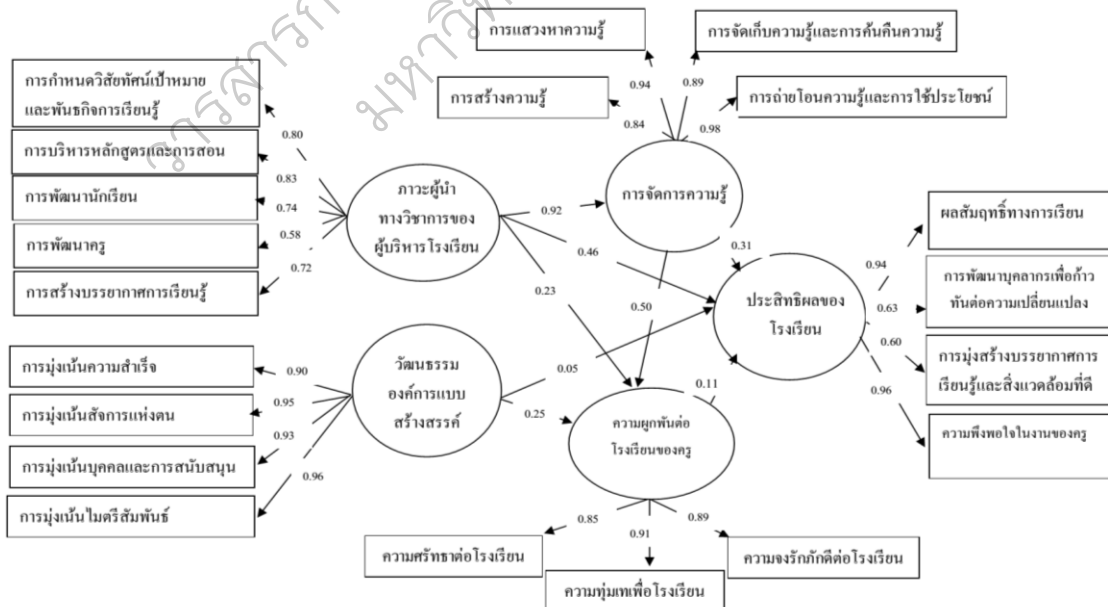
1. ขั้นตอนการวิจัย 1.1) ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น 1.2) ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ 1.3) ขั้นตอนที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ 1.4) ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลและการสรุปผลข้อมูลเชิงคุณภาพ 1.5) ขั้นตอนที่ 5 การสร้าง และหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ 1.6) ขั้นตอนที่ 6 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ และ 1.7) ขั้นตอนที่ 7 การวิเคราะห์ข้อมูล และการสรุปผลข้อมูลเชิงปริมาณ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ร้อยละ (Percentage) 2. ค่าเฉลี่ย (Mean) 3. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

สรุปผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันเพื่อตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของตัวแปรปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 5 ตัวแปรพบว่าตัวแปรแฝงทุกตัวสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ แสดงว่าตัวแปรทุกตัวมีความตรงเชิงโครงสร้างมีความเหมาะสมถูกต้องสอดคล้องในทฤษฎีซึ่งพบว่ารูปแบบสมมุติฐานการวิจัยมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ซึ่งพิจารณาได้จาก ค่าสถิติที่ใช้วัดความกลมกลืนของรูปแบบ คือ ค่าไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 13.33 ที่องศาอิสระ(df) 33 ค่าความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ .99 ซึ่งไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ค่าประมาณความคลาดเคลื่อนของรากกำลังสองเฉลี่ย (RMSEA) = 0.00 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดคือมีค่าน้อยกว่า 0.05 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) = 1.00 สูงกว่า 0.90 และค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้ (AGFI) = 0.98 สูงกว่า 0.90 ค่ารากที่สองของเศษเหลือที่ทำให้เป็นค่ามาตรฐาน (SRMR) = 0.0055 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 และค่าตัวอย่างวิกฤต (CN) = 2297.59 ซึ่งมากกว่า 200 และค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ (ผลหารของค่าไค-สแควร์ด้วยค่าองศาอิสระ) ได้เท่ากับ 0.40 ค่าความคลาดเคลื่อนในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน (Standard residual) มีค่าสูงสุด = 2.15 จึงถือว่ารูปแบบสมมุติฐาน มีความสอดคล้อง กลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังภาพประกอบที่ 2

ภาพประกอบที่ 2 ผลการพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็กสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

$\chi^2=13.33$, $df=33$, $p\text{-value}=0.99$, $RMSEA=0.00$, $\text{ค่า CN}=2297.59$, $\text{ค่าดัชนี GFI}=1.00$, $\text{และ AGFI}=0.98$

อภิปรายผลการวิจัย

1. การศึกษารูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่า มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยรูปแบบสุดท้ายมีค่าสถิติดังต่อไปนี้ $\chi^2 = 13.33$, $df = 33$, $p = .99$, $RMSEA = 0.00$, $GFI = 1.00$, $AGFI = 0.98$, $SRMR = 0.0055$, $CN = 2297.59$, $Standard\ residual = 2.15$ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ โดยทุกปัจจัยในรูปแบบทั้ง 4 ปัจจัย สามารถรวมกันพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็กได้ร้อยละ 83 ซึ่งถือได้ว่าเป็นรูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นที่มีนัยสำคัญทางสถิติเป็นที่น่าเชื่อถือและยอมรับได้

2. การศึกษาอิทธิพลของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2.1 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน มีอิทธิพลรวมต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็ก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.83 มีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็ก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.46 และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็กมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.36 ผ่านความผูกพันต่อโรงเรียนของครู เท่ากับ 0.46 ตามลำดับอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวสามารถอธิบายได้ว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ที่มีอิทธิพลอย่างแท้จริงต่อประสิทธิผลของโรงเรียน ซึ่งนั่นหมายถึงโรงเรียนที่มีคุณภาพมีผลผลิต คือ นักเรียนที่มีคุณลักษณะที่หลักสูตรต้องการ ทั้งนี้ผู้บริหารถือว่าเป็นบุคคลหลักในการพัฒนาบุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียนให้มีความรู้ความเข้าใจในทฤษฎี ปรัชญาของหลักสูตรต่างๆ ที่ใช้ในโรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจในวิธีการสอนแบบต่างๆ สนับสนุนและส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการ ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ นิเทศ กำกับให้การเรียนการสอนเป็นไปตามหลักสูตรกำหนด คุณสมบัติดังกล่าวเป็นคุณสมบัติของการมีภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sheppard (1996) ที่พบว่าพฤติกรรมความมีภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอีกทั้ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ McEwan (2001) ซึ่งได้เสนอถึงขั้นตอนการเป็นผู้นำทางวิชาการไว้ว่าผู้บริหารจะต้องสามารถทำงานวิชาการร่วมกับครูได้ต้องสร้างนวัตกรรมและบรรยากาศที่น่าจะนำไปสู่การเรียนรู้ นอกจากนั้นผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญกับการร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์เป้าหมาย และพันธกิจการเรียนรู้ จากผลการวิจัย ที่พบว่าภาวะผู้นำทางวิชาการมีอิทธิพลทางอ้อมต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็กนั้นมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล เท่ากับ 0.36 ผ่านความผูกพันต่อโรงเรียนของครูเท่ากับ 0.46 แสดงว่าผู้บริหารถึงแม้จะมีบทบาทที่จะปฏิบัติในการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จะน้อยก็จริง แต่บทบาทของการเป็นผู้สนับสนุนก็มีส่วนสำคัญยิ่ง เช่น การสร้างบรรยากาศให้เกิดขึ้นในโรงเรียนให้เป็นบรรยากาศแบบเปิด เป็นต้นและส่งเสริมให้ครูมีความผูกพันต่อโรงเรียนเป็นผลให้ครูเกิดแรงจูงใจ เกิดความศรัทธา ความทุ่มเทในการทำงานอุทิศตนในการปฏิบัติงาน เพราะครูมีขวัญกำลังใจ ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนจะต้องทำงานให้เป็นแบบอย่าง ทุ่มเทเพื่องานอย่างแท้จริง ซึ่งการที่ภาวะผู้นำทางวิชาการมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านตัวแปรอื่นๆ นั้นเป็นผลให้ผู้บริหารรู้จักเป้าหมายในการพัฒนาตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ Hoy และ Hoy (2003) ที่กล่าวถึงผู้บริหารโรงเรียนว่าบทบาทที่สำคัญที่สุดของผู้บริหารโรงเรียน คือ ภาวะผู้นำทางวิชาการ แต่การปฏิบัติการสอนเป็นหน้าที่ของครู ผู้บริหารโรงเรียนเพียงแต่มีหน้าที่รับผิดชอบ การพัฒนาบรรยากาศของโรงเรียน ที่ส่งผลให้เกิดการปฏิบัติการสอนที่ดีที่สุด แสดงว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการจะทำให้ผู้บริหารเป็นผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ

2.2 วัฒนธรรมองค์การแบบสร้างสรรค์ พบว่า มีอิทธิพลรวมต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็ก มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.08 มีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็ก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.05 มีอิทธิพลทางอ้อมต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็กผ่านทางความผูกพัน ต่อโรงเรียนของครู มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.03 วัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ จำนวน 4 ตัวแปร เมื่อ พิจารณาตัวแปรที่อธิบายปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์การแบบสร้างสรรค์พบว่า การมุ่งเน้นความสำเร็จ การมุ่งเน้น ลัทธิแห่งตน การมุ่งเน้นบุคคลและการสนับสนุน และการมุ่งเน้นโมดริสสัมพันธ์ เพราะการที่มีวัฒนธรรมในการ ทำงานที่เหมาะสมย่อมจะเอื้ออำนวยและส่งเสริมให้สมาชิกภายในองค์การมีความเต็มใจและสามารถปฏิบัติงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากผลการวิจัยนี้ สอดคล้องกับ พินิจ หนูเกตุ (2550 หน้า 1-2) ที่ได้ศึกษาวัฒนธรรม องค์การและความพึงพอใจในงานที่ส่งผลต่อประสิทธิผลขององค์การในเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี พบว่า ปัจจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลขององค์การได้แก่ วัฒนธรรมองค์การแบบสร้างสรรค์สามารถพยากรณ์ ประสิทธิภาพขององค์การได้มากถึงร้อยละ 68 การค้นพบปัจจัยวัฒนธรรมองค์การแบบสร้างสรรค์มีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.05 ทั้งนี้เนื่องจากบุคลากรในโรงเรียน ขนาดเล็ก มีการกำหนดแผนงานด้วยตนเองเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ มีความรับผิดชอบและความกระตือรือร้นศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง โดยมุ่งเน้นความสำเร็จ มีผลงานที่สร้างสรรค์เป็นที่ยอมรับและได้รับการสนับสนุนให้มีความก้าวหน้าได้รับผลตอบแทนอย่างยุติธรรมส่งเสริมให้มีการประชุมสัมมนาทางวิชาการศึกษาดูงาน อบรมและการศึกษาต่อเนื่องร่วมกันจัดกิจกรรมที่สร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างเพื่อนร่วมงาน ซึ่งสอดคล้องกับ Cooke and Lafferty (1989) ที่ได้กล่าวไว้ว่า วัฒนธรรมองค์การแบบสร้างสรรค์ มุ่งเน้นให้ความสำคัญในการริเริ่มสร้างสรรค์งานให้ความสำคัญกับบุคลากรให้การสนับสนุนการปฏิบัติงานและให้ความสำคัญกับสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล ซึ่งทำให้บุคลากรในองค์การมีความกระตือรือร้น เต็มใจในการทำงานและปฏิบัติงานประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด นอกจากนี้ Shortell and others (1991 PP. 314-355) ยังได้ศึกษาพบว่าวัฒนธรรมองค์การแบบสร้างสรรค์ขององค์การมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลขององค์การ

2.3 การจัดการความรู้ พบว่า มีอิทธิพลรวมต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็กโดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.37 มีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็กโดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.31 มีอิทธิพลทางอ้อมต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็กผ่านทางความผูกพันต่อโรงเรียนของครู โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.06 ตามลำดับอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวสามารถอธิบายได้ว่า กระบวนการให้คุณค่าแก่ทรัพยากรความรู้ และนำทรัพยากรความรู้มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการพัฒนาบุคคลหรือองค์การผ่านการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการกำหนดความรู้ การแสวงหาความรู้ การคัดเลือกและสร้างความรู้ การแลกเปลี่ยนความรู้ การประมวล และกลั่นกรองความรู้ การจัดเก็บความรู้ การเข้าถึงความรู้ การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ การติดตามและตรวจประเมินความรู้ เพื่อการบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลเพื่อใช้ความรู้ร่วมกันในการพัฒนาหรือแก้ปัญหา รวมไปถึงมีการจัดการเกี่ยวกับฐานความรู้ของทรัพยากรบุคคลในองค์การ ยกเว้นความรู้โดยที่ความรู้นั้นจะต้องถูกต้องและสอดคล้องกับบุคคลและเวลาตามองค์ประกอบของ Marquardt (1996) ซึ่งสอดคล้องกับวิจารณ์ พานิช (2550 หน้า 12-23) ได้เสนอความเห็นถึงเหตุผลที่องค์การต่างๆ ในปัจจุบันจะต้องมีการนำการจัดการความรู้มาใช้ คือ เพื่อเก็บความทรงจำขององค์การไว้

2.4 ความผูกพันต่อโรงเรียนของครู พบว่า มีอิทธิพลรวมต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็กโดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.11 มีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็กโดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.11 ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวสามารถอธิบายได้ว่าความผูกพันต่อองค์การของครู เป็นความรู้สึกและการแสดงพฤติกรรมต่อองค์การที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ โดยมีความเชื่อมั่นและยอมรับจุดมุ่งหมายขององค์การ โดยการเต็มใจที่จะ

ทำงานเพื่อความก้าวหน้าขององค์กรและปรารถนาที่จะเป็นสมาชิกขององค์กรต่อไปซึ่งแสดงออกโดยการให้ความพยายามอย่างเต็มที่ เพื่อความสำเร็จขององค์กรมีความภาคภูมิใจในการที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำงานขององค์กร มีความหวังในอนาคตขององค์กร พร้อมทั้งจะปกป้องชื่อเสียงขององค์กรและมีความปรารถนาที่จะดำรงความเป็นสมาชิกในองค์กรของตน จึงมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยความผูกพันต่อองค์กรของครูสูงจะทำให้ประสิทธิผลของโรงเรียนสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Mowday, Porter and Steers (1989) ที่กล่าวว่า ความศรัทธาต่อโรงเรียน คือ การแสดงถึงการที่บุคคลเข้าสู่โรงเรียนและยอมรับเอาเป้าหมายของโรงเรียนนั้นไว้ Herbert, (1976 p. 156) อ้างถึงใน Mowday, Porter and Steers (1989 p. 31) ได้กล่าวถึงความศรัทธาต่อโรงเรียน คือ การประสานพฤติกรรมบุคคลกับเป้าหมายของโรงเรียนที่กำหนดกิจกรรมและพฤติกรรมไว้แล้ว โดยการเสนอแนวการเข้าร่วม การที่บุคคลแสดงตนว่าเห็นด้วยกับจุดหมายปลายทางของโรงเรียนและให้สัญญาต่อตนเองหรือตั้งปณิธานที่จะยอมรับจุดหมายนั้น ก็จะต้องตั้งใจให้ใช้พลังที่ยอมรับเป้าหมายขององค์กรอย่างแท้จริง และแสดงตนเข้าเป็นพวกอย่างแน่นแฟ้นแม้จะต้องเสียสละประโยชน์ส่วนตัวบางอย่างก็ยอม สอดคล้องกับงานของ ภารดี คำมา (2554 : หน้า 1-2) ที่พบว่า ปัจจัยระดับครู คือ ความผูกพันต่อโรงเรียนและความสามารถในการทำงานเป็นทีมมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรให้ความสำคัญกับปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลรวมต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็กตามลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ คือ ปัจจัยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ปัจจัยการจัดการความรู้ ปัจจัยความผูกพันต่อโรงเรียนของครู และปัจจัยวัฒนธรรมองค์กรแบบสร้างสรรค์ตามลำดับ

1.2 การนำรูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ไปใช้เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จนั้นผู้บริหารต้องปรับให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษานั้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ เป็นการนำตัวแปรที่คาดว่าจะ เป็นสาเหตุของประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 4 ตัวแปรเท่านั้นมาศึกษา ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์การทำนายได้เท่ากับ 0.83 แต่ประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็ก อาจจะได้รับอิทธิพลจากตัวแปรอื่นๆ ที่ไม่ได้นำมาศึกษาในครั้งนี้ ดังนั้นจึงควรมีการวิจัยเกี่ยวกับอิทธิพลของตัวแปรอื่นๆ ที่นอกเหนือจากกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ด้วย

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็ก ในเชิงคุณภาพเพื่อที่จะศึกษาวิจัยในเชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อให้ได้รูปแบบที่เหมาะสมและสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์มากที่สุด